

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО

МИНЕРАЛОГИЈА

I година

ГЕОЛОШКО-РУДАРСКА И МЕТАЛУРШКА СТРУКА

**ГЕОЛОШКО-РУДАРСКИ ТЕХНИЧАР
МЕТАЛУРШКИ ТЕХНИЧАР**

Скопје 2005 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: МИНЕРАЛОГИЈА

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовни профили: - геолошко-рударски техничар
- металуршки техничар

1.2.2. Струка: геолошко-рударска и металуршка струка

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовните профили

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Прва година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Задолжителен предмет

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

- Ученикот да ја познава кристалната градба на минералите;
- да ги определува кристалните минерали во системите во кои припаѓаат;
- да ги познава физичките и хемиските особини на минералите;
- да ги одредува физичките особини на минералите;
- да ги одредува макроскопските имиња на најраспространетите минерали;
- да ја објаснува поделбата на силикатите;
- да ја опишува разликата помеѓу металичните и неметаличните минерали;
- да се оспособи за тимска работа.

3. Потребни претходни знаења

За успешно реализирање на зацртаните цели потребни се предзнаења од наставните предмети: физика и хемија од основното образование.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички забелешки	Корелација меѓу темат. целини и меѓу предметите
КРИСТАЛОГРАФИЈА	16	- Ученикот да ги разликува поимите минерал и карпа; - да го познава настанокот на минералите и условите во кои настанале; - да ја сфати кристалната градба на минералите; - да ги разликува граничните елементи на кристалите; - да ги разликува простите и сложените кристални облици во природата; - да ги сфати поимите: центар на симетрија, рамнина на симетрија и оска на симетријата; - да ги набројува елементите на симетрија кај секој кристалографски систем посебно; - да ги познава и разликува облиците на близнење кај	Наставникот објаснува, демонстрира модели на кристални решетки и природни минерали, црта и ги објаснува кристалографските системи, демонстрира техники на испитување на минералите .	Хемија

		кристалите.		
ФИЗИЧКИ И ХЕМИСКИ ОСОБИНИ НА МИНЕРАЛИТЕ	14	- Да ги разликува поимите специфична и зафатнинска маса и специфична маса; - да го сфати поимот еластичност кај минералите; - да ја познава поделбата на минералите според Мос; - да го разбира поимот цепливост кај минералите; - да ги разликува својствата на минералите: електроспроводливост, топлоспроводливост и магнетичност; - да ги познава факторите кои влијаат на бојата на минералите; - да ги познава минералите кои имаат мирис, вкус; - да ги разликува поимите блесок и просирност; - да разликува типовите решетки кај минералите; - да ги разликува поимите изоморфизам и полиморфизам; - да сфати во каков вид се појавува водата во минералите.	Ги објаснува поимите специфична маса и зафатнинска маса, демонстрира определување на тврдоста на минералите според Мосовата скала, ги демонстрира својствата на минералите: магнетизам и електростатичност.	
СИЛИКАТИ	20	- Да ја познава поделбата на силикатите;	Демонстрира силикатни минерали и ги опишува	

		- да го разбере начинот на постанокот на SO₄ тетраедрите; - да ги набројува основните групи на силикатите; - да ги познава својствата на тектосиликатите; - да ги познава својствата на филосиликатите; - да ги познава својствата на иносилкатите; - да прави разлика помеѓу соросиликатите и циклосиликатите; - да ги познава својствата на минералите од незосиликатите.	нивните својства.	
ОКСИДИ, КАРБОНАТИ, СУЛФАТИ И ЕЛЕМЕНТИ МИНЕРАЛИ	8	- Да ги познава карактеристиките на оксидните минерали; - да ги познава физичките и хемиските својства на карбонатните минерали; - да ги разликува карбонатните минерали од сулфатните минерали; - да ги познаваат физичките и хемиските својства на минералните елементи.	Наставникот презентира оксидни, карбонатни и сулфатни минерали.	
МЕТАЛИЧНИ МИНЕРАЛИ	4	- Да го сфатит постанокот на секој металичен минерал; - да ги познава кристалографските карактеристики кај секој металичен	Наставникот демонстрира металични минерали.	

		минерал; - да ја познаваатгеографската распространетост на секој металичен минерал; - да ги набројува минералите на железото; - да ги набројува минералите на хромот; - да ги познава својствата на минералите на бакарот; - да ги познава минералите на оловото и цинкот; -да ги познава минералите на арсен, антимон, никел, алуминиум, титан и жива; - да ги познава минералите на злато, сребро и платина; - да ги познава својствата на радиоактивните метали.		

4.2. Наставни методи и активности на учење

Според зацртаните цели на наставниот предмет **минералологија** се применуваат следните наставни методи и форми на наставна работа: демонстрација, дискусија, решавање на нови проблеми, решавање на стари проблеми, фронтална работа, работа во групи и, по потреба, индивидуална работа.

Активностите на ученикот се искажуваат на следниот начин: со слушање, прибележување, скицирање, откривање на законитости, споредување, работење во група и индивидуално.

Активностите на наставникот се искажуваат со: зборување, дискусии, демонстрирање, поставување на прашања, организирање на работа во групи, како и индивидуална работа,

4.3. Организација и реализација на наставата

Воспитно - образовната работа по наставниот предмет **минералологија** се реализира во специјализирани училници или кабинет. Кабинетот или специјализираната училница треба е да е опремена со шеми, слики, колекција од разни видови минерали. Исто така, може да се организираат посети во соодветни институции во кои има минералуршки збирки.

Наставниот предмет е застапен со два часа неделно, во две полугодија, во прва година.

4.4. Наставни средства и помагала

За ефикасна реализација на програмските цели на наставниот предмет **минералологија** треба да се користат дидактички помагала: графоскоп, скици, слики, слајдови, фолии, разни вивдови на концентрати.

Литература за наставниците може да бидат учебниците кои ја обработуваат застапената проблематика и одговараат на поставените програмски цели. Доколку нема соодветни учебници, потребно е наставникот да изготвува наставен материјал.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши перманентно преку писмено проверување по секоја завршена тематска целина. Исто така, се оценуваат и извештаите на учениците од реализираните посети. Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на наставната програма се постапува согласно законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет **минералологија** треба да ги поседува следните персонални, професионални и педагошки карактеристики: да е физички и психички здрав, да го познава македонскиот јазик и кирилското писмо, да е комуникативен и отворен за соработка, да има соодветно професионално образование, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа, да е добар организатор, креативен и подготвен за примена на иновации во воспитно - образовната работа.

6.2. Стандард за наставен кадар

Наставата по наставниот предмет **минералологија** ја реализираат кадри со завршени студии по:

1. геологија;
2. рударство;
2. металургија;

и со здобиена педагошко - психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард на простор за наставниот предмет

Воспитно - образовната работа по овој наставен предмет се реализира во специјализирана училница или кабинет кои треба да се опремени со потребните наставни материјали и опрема според Нормативот за опрема по соодветниот предмет.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2005 година

7.2. Состав на работната група:

1. Виолета Грујевска, советник за стручно образование, Биро за развој на образованието – Скопје
2. Блаже Гаврилов дипл. инж. геолог, наставник, ДСУ „Наум Наумовски-Борче”- Пробиштип
3. Јован Николовски, дипл. инж.металург, стопанственик „АЛЕКС”-производство на огноотпорни материјали
4. Валентина Маневска- дипл.инж. рударски, наставник -,„Таки Даскало”-Битола

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 1.09.2005 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма *минералологија* ја донесе: министерот за образование и наука со решение бр. 11- 4189/2 од 19.07. 2005 година.

